

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

Stichting Platform Verantwoord Huisdierenbezit
p/a Natuur en Recht
Mw. mr. E. Philippi-Gho
Operatie Mannahof 5
2632 EL NOOTDORP

Afdeling Juridische Zaken

Postbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42

Onze referentie

492-10784

Uw brief van

10 maart 2015

Uw referentie

Datum 18 augustus 2015

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren / Regeling houders van dieren

KvK-nummer of BSN

Relatienummer

Bijlagen

2

Geacht bestuur,

Op 12 maart 2015 heb ik het namens uw stichting ingediende bezwaarschrift op nader aan te voeren gronden ontvangen, gericht tegen de plaatsing van de soorten spiesherten en muntjaks (*mazama en muntiacus*) op tabel 3 van bijlage 2 bij de Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 28 januari 2015, nr. WJZ/15008282, houdende vaststelling van hoofdstuk 2 van de Regeling houders van dieren (hierna: de Regeling).

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In **bijlage 1** vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond.

Procesverloop

Met ingang van 1 februari 2015 is de Regeling in werking getreden.

Bij brief van 10 maart 2015 is namens de Stichting Platform Verantwoord Huisdierenbezit (hierna: PVH), een bezwaarschrift op nader aan te voeren gronden ingediend, gericht tegen de plaatsing van de soorten spiesherten en muntjaks op tabel 3 van bijlage 2 bij de Regeling.

Bij brief van 17 april 2015 bent u in de gelegenheid gesteld het bezwaarschrift binnen een termijn van vier weken alsnog te motiveren.

Op 13 mei 2015 heeft uw gemachtigde, mevrouw mr. E. Philippi-Gho van Natuur en Recht, de aanvullende gronden van bezwaar ingediend. Voorts heeft uw gemachtigde bij e-mail van 16 juni 2015 nog een onderzoeksrapport (Onderzoek naar de muntjak in de Nederlandse houderij, Stichting PVH – juni 2015) toegezonden ter onderbouwing van de gronden van het bezwaarschrift.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Vervolgens heeft op 22 juli 2015 een ambtelijke hoorzitting plaatsgehad, waarvan u bijgaand als **bijlage 2** het verslag aantreft. Tijdens deze hoorzitting heeft uw gemachtigde, mevrouw mr. E. Philippi-Gho van Natuur en Recht, namens de PVH de bezwaren toegelicht.

Uw bezwaren

Uw bezwaarschrift richt zich tegen de plaatsing van de verschillende soorten spiesherten en muntjaks op tabel 3 van bijlage 2 van de Regeling. Hiertoe heeft u – samengevat – het volgende aangevoerd.

U stelt zich op het standpunt dat aan de plaatsing op tabel 3 van betrokken soorten behorend tot het genus Muntiacus respectievelijk het genus Mazama geen onderzoek ten grondslag ligt dat voldoet aan de eisen die de Europese wetgeving en de jurisprudentie van het Hof van Justitie EU (hierna: het Hof) stellen. Het onderzoek is, zo stelt u, volledig gebaseerd op onderzoek en documenten die geen betrekking hebben op de Nederlandse houderij-omstandigheden. De gebruikte gegevens hebben op geen enkele wijze betrekking op gehouden dieren dan wel zijn de betrokken dieren ten behoeve van het onderzoek in een setting geplaatst die niet relevant is voor de Nederlandse houderij-omstandigheden.

Met betrekking tot de plaatsing van de soort Muntiacus stelt u dat zich binnen de Nederlandse houderij geen gevallen van stress en stereotiep gedrag voordoen, de mannetjes onderling niet vechten, de dieren geenszins proberen hun verblijf te ontvluchten en zich geen gevallen voordoen van verwonding bij het vangen van de dieren noch van ernstige stress nadien. Het zijn rustige dieren die zich niets aantrekken van allerlei prikkels van buiten het verblijf en hooguit een wat afwachtende houding hebben bij het betreden van het verblijf door de verzorger. Het bereiken van een hoog welzijnsniveau voor deze dieren in gehouden omstandigheden kan naar uw opvatting eenvoudig worden bereikt door het stellen van voorschriften omtrent de oppervlakte en met name de inrichting van het verblijf, voorzien in voldoende schuilgelegenheid en het geven van informatie (best practices) omtrent het - indien nodig - vangen ten behoeve van bijvoorbeeld medische verzorging. U concludeert vervolgens dat de Staatssecretaris niet heeft aangetoond dat het houden van dieren behorende tot de op tabel 3 opgenomen soorten van het genus Muntiacus een reëel gevaar voor het welzijn van deze dieren oplevert. De soorten dienen volgens u dan ook van tabel 3 te worden verwijderd.

Met betrekking tot de plaatsing van de soort Mazama voert u in bezwaar aan dat de wetenschappelijke onderbouwing voor de individuele soorten ontbreekt. De algemene informatie over soorten behorende tot het genus Mazama is vrijwel geheel gebaseerd op niet-wetenschappelijke bronnen zoals Wikipedia, Animal Diversity Web en ArkiveWikipedia en Grzimek 1973.

Dit soort bronnen kunnen naar uw mening nooit ten grondslag liggen aan een beperking van het vrije verkeer van goederen en moeten derhalve geheel buiten beschouwing blijven. Dit brengt met zich mee dat er nauwelijks algemene informatie is over de soorten behorende tot het genus Mazama. Overigens blijkt volgens u uit het excerpt niet welke informatie uit welke bron afkomstig is. Derhalve moet alle informatie waarbij de bron mogelijk Wikipedia, ADW of Archive is, naar uw mening buiten beschouwing blijven.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Daarnaast is de beoordeling volgens u niet soortspecifiek. Een tweede deel van het onderzoek is niet toegespitst op de verschillende soorten Mazama's, maar in het algemeen van toepassing op grazers of hertachtigen. Daar een soortspecifiek onderzoek vereist is voor een verbod, omdat er binnen een geslacht, familie of genus relevante verschillen kunnen zijn, kan volgens u ook dit tweede deel van het onderzoek niet meegewogen worden en dient dit derhalve buiten beschouwing te blijven.

Verder stelt u dat bij de gegevens die wel betrekking hebben op bepaalde soorten behorende tot het genus Mazama, niet steeds duidelijk is op welke soort de gegevens betrekking hebben. Zij lijken volgens u beperkt tot de Brown brocket en Red brocket. De enige conclusies die in dit kader getrokken kunnen worden, zijn dat de dieren mogelijk het best semi-solitair gehouden kunnen worden.

Ten slotte stelt u dat het aantal onderzochte dieren te beperkt is om het onderzoek als representatief te kunnen aanmerken. U concludeert vervolgens dat de Staatssecretaris niet heeft aangetoond dat het houden van dieren behorende tot de op tabel 3 opgenomen soorten van het genus Mazama een reëel gevaar voor het welzijn van deze dieren oplevert. De soorten dienen volgens u dan ook van tabel 3 te worden verwijderd.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader

Ingevolge artikel 2.2, eerste lid van de Wet dieren is het verboden dieren te houden die niet behoren tot door Onze Minister aangewezen diersoorten of diercategorieën. Ingevolge het vierde lid van artikel 2.2 van de Wet dieren zijn de hoofdstukken 6, 7 en 8 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) van overeenkomstige toepassing op de aanwijzing, bedoeld in het eerste lid.

Ingevolge artikel 2.1 van de Regeling worden als diersoorten en diercategorieën, als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid van de Wet dieren, aangewezen de diersoorten en diercategorieën genoemd in bijlage 1.

Overwegingen

De Wet dieren kent, net als zijn voorganger de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren van 1992, het uitgangspunt dat alleen diersoorten die door de bewindspersoon zijn aangewezen, in Nederland mogen worden gehouden. Dit uitgangspunt is neergelegd in artikel 2.2, eerste lid, van de Wet dieren.

De aanwijzing van een diersoort geschiedt als de dieren die behoren tot die soort, onder voor die soort geschikte omstandigheden en eventuele diersoortspecifieke houderijvoorschriften, door een ieder kunnen worden gehouden zonder onaanvaardbare aantasting van het welzijn of de gezondheid van het dier en van de mens.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

In het Andibel-arrest¹ beoordeelt het Hof een wettelijke regeling van een lidstaat volgens welke het verboden is om zoogdieren van andere soorten dan die welke uitdrukkelijk in die regeling zijn genoemd, in te voeren, in het bezit te hebben en te verhandelen. In het geding is een systematiek die ook in Nederland wordt gehanteerd, de systematiek van de positieflijst. Het Hof toetst het hanteren van een positieflijst op overeenstemming met het Europese recht. Het Hof haalt daarbij een aantal van de door u genoemde arresten aan en past deze toe op de onderhavige systematiek op dit beleidsterrein.

Het Hof stelt in het aangehaalde arrest voorop dat de bescherming van het dierenwelzijn een legitiem doel van algemeen belang is. Ten tweede stelt het Hof dat de in het verdrag gewaarborgde vrijheid van verkeer van goederen niet in de weg staat aan verboden of beperkingen die gerechtvaardigd zijn uit hoofde van de bescherming van de gezondheid en het leven van personen en dieren. Het feit dat in de ene lidstaat minder strikte bepalingen gelden dan in de andere, betekent op zich niet dat de in de laatstbedoelde lidstaat geldende bepalingen onevenredig zijn en derhalve onverenigbaar met het gemeenschapsrecht.

Volgens het Hof is het hanteren van de systematiek van de positieflijst in overeenstemming met het gemeenschapsrecht als aan de volgende voorwaarden is voldaan.

Allereerst moet de opstelling van een dergelijke lijst en de latere wijzigingen daarvan berusten op criteria die objectief en niet discriminerend zijn.

Ten tweede moet die regeling voorzien in een procedure die belanghebbenden in staat stelt om nieuwe zoogdiersoorten op de lijst te doen plaatsen. De procedure moet toegankelijk zijn, binnen redelijke termijn kunnen worden afgesloten, en voorzien zijn van adequate rechtsbescherming.

Ten derde mag een verzoek tot plaatsing van een soort op de lijst alleen worden afgewezen wanneer, op grond van een uitgebreid onderzoek dat berust op de meest betrouwbare wetenschappelijke gegevens die beschikbaar zijn en de meest recente resultaten van het internationale onderzoek, het houden van die soort een reëel gevaar voor de bescherming of de eerbiediging van het dierenwelzijn, de gezondheid en het leven van personen en dieren of het milieu oplevert.

Wanneer het onmogelijk blijkt te zijn om het bestaan of de omvang van het gestelde gevaar met zekerheid te bepalen omdat de resultaten van de studies ontoereikend, niet overtuigend of onnauwkeurig zijn, maar reële schade voor de gezondheid van personen of dieren of voor het milieu waarschijnlijk is, dan rechtvaardigt het voorzorgsbeginsel het niet plaatsen van de soort op de positieflijst.

¹ Arrest van het Hof van Justitie EU van 19 juni 2008, zaak C-219/07

De waarschijnlijkheid van het optreden van reële schade en de mogelijkheid van minimalisering van de waarschijnlijkheid door houderijvoorschriften kan in die gevallen worden ingegeven door afleidingen en analogieredeningen. Het opleggen van houderijvoorschriften als beperkende maatregel is van belang op het moment dat het voorzorgsbeginsel niet van toepassing is.

Het systeem van advisering, zoals hierna beschreven, is zo ingericht dat in die gevallen waarin de gevaarzetting niet met zekerheid te bepalen is, het door het Hof geaccepteerde voorzorgsbeginsel kan worden toegepast op basis van een advies over de waarschijnlijkheid van het optreden van schade.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

De door het Hof in het Andibel-arrest gestelde voorwaarden zijn meegenomen in de systematiek van de positieflijst zoals deze nader is geregeld in hoofdstuk 2 van de Regeling houders van dieren en is verantwoord in de toelichting bij de regeling waarbij genoemd hoofdstuk 2 in de Regeling houders van dieren is opgenomen².

Ten behoeve van een besluit een diersoort aan te wijzen of niet aan te wijzen wordt een diersoort beoordeeld. Allereerst wordt door de Positieflijst Expert Commissie (PEC), een commissie bestaande uit stakeholderexperts, een technische inschatting gemaakt van het risico op welzijnsaantasting bij het dier en gevaar op letsel bij de mens aan de hand van in de literatuur aangetroffen bevindingen per in artikel 1.4 van het Besluit houders van dieren vermeld criterium. De in de literatuur aangetroffen bevindingen worden met vindplaats per diersoort door de stakeholderexperts vermeld in een zogenoemd excerpt. De bevindingen kunnen afkomstig zijn uit de wetenschappelijke en niet-wetenschappelijke literatuur, waarbij in principe wetenschappelijke literatuur meer gewicht in de schaal zal leggen dan niet-wetenschappelijke literatuur. Persoonlijke waarnemingen kunnen daarnaast worden meegewogen maar zullen de bevindingen uit de literatuur niet kunnen weerleggen. Vervolgens wordt aan de hand van deze bevindingen een risico-inschatting gegeven waarbij, indien er geen consensus is binnen de PEC, het ook mogelijk is beargumenteerd individuele risico-inschattingen te maken. Deze gegevens worden vervolgens verwerkt in een diersoortbeoordelingsformulier. Zowel het excerpt, de argumentenkaart als het beoordelingsformulier worden vervolgens naar de Positieflijst Advies Commissie (PAC) gestuurd. In combinatie met het door de NVWA opgestelde zoönoserisico voor de soort stelt de PAC het definitieve plaatsingsadvies op. De PAC bestaat uit onafhankelijke specialisten op het gebied van diergedrag, zoönose en diergezondheid en zal per soort een van de volgende adviezen uitbrengen:

- a. soort is goed te houden onder de al geldende algemene houderijvoorschriften uit de Wet dieren en het Besluit houders van dieren, die redelijkerwijs door iedere houder ingevuld kunnen worden (tabel 1);
- b. soort is alleen met speciale kennis en kunde van de houder en onder specifieke houderijvoorschriften te houden (tabel 2);
- c. een soort is redelijkerwijs niet te houden (tabel 3) zonder schade aan gezondheid of welzijn.

² Hoofdstuk 2 is in de Regeling houders van dieren opgenomen met de regeling van 28 januari 2015, nr. WJZ/15008282, houdende vaststelling van hoofdstuk 2 van de Regeling houders van dieren (Stcrt nr. 2934)

Zo is een systematiek vastgelegd waarin, onder toepassing van alle elementen van het Andibel-arrest, een verantwoord besluit kan worden genomen over het al dan niet plaatsen van een soort op de positieflijst. Overigens is de systematiek op 20 juni 2014 ook onderworpen aan de beoordeling door een onafhankelijke reviewcommissie. Deze commissie heeft positief geoordeeld:

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

*"De werkgroep, onder voorzitterschap van prof. dr. Ludo Hellebrekers, stelt dat bovengenoemde aanpak een zo goed en reëel mogelijke inschatting van welzijns- en gezondheidsrisico's biedt, gebaseerd op de mening van experts en met inachtneming van zowel de (internationale) wetenschappelijke literatuur als relevante kennis en inzichten uit de praktijk. De werkgroep is ook van mening dat de wijze waarop de wetenschappelijke en praktijkkennis in de systematiek is geborgd, voldoende garantie geeft voor kwalitatief goede uitkomsten. De argumenten voor en tegen plaatsing van soorten op de lijst kunnen voldoende worden verantwoord en zijn afdoende bestand tegen willekeur."*³

Tijdens de hoorzitting is namens u aangegeven dat uw stichting tegen deze systematiek ook verder geen bezwaar heeft.

Hieronder ga ik in op uw specifieke bezwaargronden, die hierna cursief zijn weergegeven.

Uitgebreid onderzoek vereist ook onderzoek naar dieren in gehouden omstandigheden. Een onderzoek naar het houden van dieren in een situatie die niet gelijkwaardig is aan omstandigheden die representatief zijn voor het houden van dieren in Nederland, kan volgens u niet ten grondslag worden gelegd aan de toetsing van de criteria van artikel 1.4, eerste lid, onder a, van het Besluit houders van dieren en daarmee evenmin aan een verbod op het houden van de soort. Hierover overweeg ik het volgende.

In het Andibel-arrest overweegt het Hof dat een verzoek tot plaatsing van een soort slechts mag worden afgewezen indien, op grond van een uitgebreid onderzoek dat bovendien berust op de meest betrouwbare wetenschappelijke gegevens die beschikbaar zijn en de meest recente resultaten van het internationale onderzoek, het houden van die soort een reëel gevaar voor de bescherming of de eerbiediging van het dierenwelzijn, de gezondheid en het leven van personen en dieren of het milieu oplevert.

Op de lidstaat rust volgens deze overweging echter geen verplichting om zelf onderzoek uit te voeren, maar slechts de verplichting om een plaatsingsadvies te baseren op wetenschappelijke resultaten van meest recent onderzoek. Het is juist de taak van de PEC deze meest recente informatie boven water te krijgen en op grond daarvan de risico-inschatting op te stellen. Het is aan de stakeholders er zorg voor te dragen dat tijdens de procedure hun afgevaardigde voorzien wordt van de juiste inhoudelijke informatie.

³ TK Vergaderjaar 2013-2014, Kamerstuk 31389, nr. 145

Het onderzoek zal zich steeds moeten toespitsen op een individuele soort. De beoordeling is volgens u niet soortspecifiek. Hierover overweeg ik het volgende.

Het kan voorkomen dat verschillende subsoorten in Nederland worden gehouden die mogelijk qua uiterlijk wel maar verder geen soortspecifieke verschillende leefomstandigheden kennen die van belang zijn voor het welzijn van het dier. Dit rechtvaardigt het clusteren van informatie over deze subsoorten.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Het aantal dieren betrokken bij het onderzoek is van onvoldoende omvang. Het aantal dieren dat bij het onderzoek betrokken is, dient volgens u zodanig van omvang te zijn dat het representatief kan worden geacht voor het beoordelen van de relevante kenmerken van de soort. Hierover overweeg ik het volgende.

Ten algemene geldt dat de betrouwbaarheid van wetenschappelijke gegevens afhankelijk is van het aantal dieren dat onderzocht is. Dit is ook als zodanig beschreven in het Andibel-arrest: er moet uitgegaan worden van de meest betrouwbare wetenschappelijke informatie. In de beoordelingsprocedure wordt hiermee rekening gehouden en vormt de meest betrouwbare wetenschappelijke informatie, zoals in wetenschappelijke tijdschriften gepubliceerde artikelen, het uitgangspunt en pas bij ontbreken hiervan, informatie afkomstig van artikelen uit niet-wetenschappelijke tijdschriften en als minst betrouwbaar persoonlijke waarnemingen. Dit onderscheid in betrouwbaarheid is onderdeel van de beoordelingsprocedure. Waar welke informatie is gevonden, is terug te vinden in het excerpt.

PEC-taak en werkwijze. Door leden van de PEC is volgens u aangegeven dat hen niet is medegedeeld dat zij moesten onderzoeken of er bewijs was dat bepaalde soorten niet op een hoog welzijnsniveau gehouden kunnen worden. Er lag geen beschrijving van de onderzoekssystematiek ten grondslag aan het werk van de PEC. Er is niet uitgelegd hoe de jurisprudentie van het Hof inzake Andibel en de andere jurisprudentie over positieflijsten in acht moest worden genomen bij het onderzoek en de adviezen. Daarnaast is er aan de leden van de PEC zeer weinig tijd gegund om het onderzoek uit te voeren. Hierover overweeg ik het volgende.

De werkzaamheden van de PEC zijn, zoals eerder is aangegeven, duidelijk beschreven. Het is haar taak om de risico-beoordeling aan de hand van de meest betrouwbare wetenschappelijke informatie op te stellen, maar niet om de werkwijze te toetsen aan wetgeving. Het gestelde dat de PEC leden te weinig tijd krijgen, is niet juist. Juist door de PEC zelf is diverse malen aangegeven dat zorgvuldigheid voor snelheid gaat en dat zij daarvoor ook willen instaan.

Conclusies verbinden aan het onderzoek. Wanneer aan de uitkomsten van een onderzoek naar de karakteristieken van een soort, in het licht van artikel 1.4, eerste lid, onder a, van het Besluit, conclusies worden verbonden die bepalend zijn voor de tabel waarin een soort wordt opgenomen, dient volgens u altijd duidelijk te zijn afgebakend welke vorm en gradatie van verwachte problemen leiden tot plaatsing op een bepaalde tabel. In het geval van de soorten opgenomen in tabel 3 is in geen enkel geval duidelijk welke omstandigheden leiden tot de kwalificatie niet te houden.

Er heeft geen onderzoek plaatsgevonden naar de Nederlandse houderij waardoor de resultaten van het door de Staatssecretaris uitgevoerde onderzoek naar uw mening onjuist zijn. Hierover overweeg ik het volgende.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Elk advies van de PAC is gebaseerd op de door de PEC verzamelde meest betrouwbare wetenschappelijke informatie, waarbij wordt aangegeven welke informatie heeft geleid tot het advies. Indien een soort uiteindelijk niet geplaatst wordt op de positieflijst/huisdierenlijst, wil dit niet zeggen dat in een individueel geval dieren van deze soort ook niet gehouden zouden kunnen worden. Het kan namelijk zo zijn dat in een individueel geval de kennis en kunde wel aanwezig is en dat, indien de dieren gehouden worden door een gespecialiseerde houder, de dieren van de desbetreffende soort niet het ingeschatte afwijkende gedrag vertonen indien deze dieren door een gemiddelde burger zouden worden gehouden. Voor deze individuele gevallen bestaat de mogelijkheid van het aanvragen van een ontheffing.

Het bereiken van een hoog welzijnsniveau voor de dieren in gehouden omstandigheden kan eenvoudig bereikt worden door het stellen van voorschriften. Hierover overweeg ik het volgende.

In de beoordelingsprocedure is expliciet opgenomen als taak voor de PEC, om aan te geven welke diersoortspecifieke houderijvoorschriften noodzakelijk zijn om het geconstateerde welzijnsrisico te minimaliseren. Het is vervolgens aan de PAC een oordeel te geven over de toepasbaarheid en de haalbaarheid ervan in de praktijk bij "een ieder" als de gemiddelde houder.

In zowel het geval van de Mazama als de Muntiacus is de beoordelingsprocedure gevolgd zoals beschreven en is de PAC tot de conclusie gekomen dat beide soorten niet redelijkerwijs door een ieder gehouden kunnen worden zonder onaanvaardbare aantasting van welzijn en gezondheid. Het door u in bezwaar overgelegde onderzoeksrapport inzake de muntjak in de Nederlandse houderij, maakt dit verder niet anders. De in dit rapport beschreven onderzoeken en resultaten betreffen gespecialiseerde houders (drie dierentuinen en één particulier), althans zien niet op het houden van de beide diersoorten door een ieder. Dierentuinen zijn in het geheel niet representatief voor "een ieder" (en vallen zelfs buiten de positieflijst) en ook één particulier is niet representatief te achten voor "een ieder". Reeds hierom kan dit rapport niet leiden tot een andere conclusie.

Ik ben van oordeel dat op basis van de PAC-advisering een binnen de kaders van het Andibel-arrest passend besluit is genomen. Uw bezwaren leiden niet tot een andere conclusie en zijn derhalve ongegrond.

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

mr. J.C.M. Oudshoorn
Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Bijlage 1: Relevante wet- en regelgeving

Wet dieren

Artikel 2.2. Houden van dieren

1. Het is verboden dieren te houden die niet behoren tot door Onze Minister aangewezen diersoorten of diercategorieën.
 2. Bij algemene maatregel van bestuur worden de criteria vastgesteld op grond waarvan Onze Minister diersoorten of diercategorieën, bedoeld in het eerste lid, aanwijst.
 3. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden geregeld dat het verbod, bedoeld in het eerste lid, slechts van toepassing is op één of meer dierklassen.
 4. De hoofdstukken 6, 7 en 8 van de Algemene wet bestuursrecht zijn van overeenkomstige toepassing op de aanwijzing, bedoeld in het eerste lid.
- (...)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Besluit houders van dieren

Artikel 1.4. Criteria voor aanwijzing diersoorten of diercategorieën op positieflijst

1. De criteria, bedoeld in artikel 2.2, tweede lid, van de wet, zijn:
 - a. dieren:
 - 1° van de desbetreffende diersoort of diercategorie kunnen zonder specialistische kennis en vaardigheden worden gehouden, gelet op:
 - i de mate waarin het dier behoefte heeft aan bewegen en een specifieke leefomgeving;
 - ii de gemiddelde grootte van het dier op volwassen leeftijd;
 - iii de behoefte van het dier aan periodes van activiteit of inactiviteit gedurende een dag of een seizoen;
 - iv de behoeften van het dier met betrekking tot foerageren en eten, waaronder de rantsoensamenstelling;
 - v de mate waarin het dier behoefte heeft aan veiligheid en schuilgelegenheid;
 - vi de behoeften van het dier met betrekking tot voortplanting en grootbrengen van jongen;
 - vii de behoefte van het dier met betrekking tot schoonmaakgedrag;
 - viii de sociale of biosociale behoeften van het dier;
 - ix de mate waarin het dier behoefte heeft aan prikkels en afleiding, of
 - 2° behoren tot een diersoort of diercategorie die bij artikel 2.1 zijn aangewezen, of
 - b. het houden van dieren van de desbetreffende diersoort of diercategorie:
 - 1° levert geen onaanvaardbare mate van gevaar op voor mens of dier,
 - 2° is niet verboden bij artikel 13, of 14, derde lid, van de Flora- en Faunawet in samenhang met artikel 75 van die wet, of
 - 3° levert gelet op de subonderdelen i tot en met ix van onderdeel a, onder 1°, geen onaanvaardbare aantasting op van het welzijn of de gezondheid van die dieren.
- (...)

Regeling houders van dieren

Artikel 2.1 Positieflijst (huisdierenlijst)

Als diersoorten en diercategorieën als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, van de wet worden aangewezen de diersoorten en diercategorieën, genoemd in bijlage 1.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Artikel 2.2 Wijziging positieflijst

1. Na de inwerkingtreding van artikel 2.1 is op de voorbereiding van de aanwijzing van diersoorten of diercategorieën op grond van artikel 2.2, eerste lid, van de wet, en op de voorbereiding van de intrekking van een aanwijzing, afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

2. Een aanvraag om een diersoort of diercategorie aan te wijzen of daarvan de aanwijzing in te trekken wordt ingediend bij de minister, en bevat, zo mogelijk onderbouwd door verwijzing naar wetenschappelijke bronnen, en met inachtneming van de criteria, genoemd in artikel 1.4 van het besluit, de motivering waaruit blijkt dat de diersoort wel, respectievelijk niet is te houden.

3. De aanvraag, bedoeld in het tweede lid, bevat voorts in elk geval:

- a. naam, adres, woonplaats, burgerservicenummer van de aanvrager, dan wel het inschrijvingsnummer van het handelsregister als de aanvrager een onderneming is, en het adres van de plaats waar de dieren gehouden worden als dat niet het woonadres van de aanvrager is;
- b. de Nederlandse en de wetenschappelijke naam van de diersoort waarover een besluit wordt gevraagd;
- c. de omschrijving van het belang dat de aanvrager heeft bij de aanwijzing van een diersoort of bij de intrekking van de aanwijzing.

4. Indien een aanvraag wordt ingediend voor de aanwijzing van een diersoort waarover reeds een besluit is genomen de soort niet aan te wijzen, wordt bij de aanvraag gemotiveerd en expliciet ingegaan op de gronden die hebben geleid tot het besluit om de soort niet aan te wijzen.

Bijlage 2: Verslag hoorzitting

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Secretariaat Juridische Zaken

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Verslag hoorzitting

Hoorzitting, gehouden op 22 juli 2015.

Behandeling van de bezwaarschriften van de Stichting Platform Verantwoord Huisdierbezit (PVH)

Bezwaarnummers: 492-10749; 492-10784; 492-12242

Aanwezig is: Mw. C.O. de Mooij (voorzitter)
Dhr. P.L.F. Bours (sr. beleidsmedewerker EZ)
Mw. M. Brobbel (sr. beleidsmedewerker EZ)
Dhr. E.G.H. Verviers (coördinerend Jurist EZ)
Mw. E. Philippi-Gho (gemachtigde stichting PVH)
Dhr. A.P. van der Kolk (dierenarts; deskundige)
Dhr. P. Eyma (deskundige)
Dhr. G. Spriensma (uitvoeringsexpert RVO)

Mevrouw De Mooij opent de hoorzitting en verwelkomt de aanwezigen. De hoorzitting betreft drie bezwaarschriften van de Stichting Platform Verantwoord Huisdierbezit (PVH). De eerste twee zijn gericht tegen de Regeling van de Staatssecretaris van 28 januari 2015, houdende vaststelling van hoofdstuk 2 van de Regeling houders van dieren. Het eerste bezwaarschrift richt zich tegen de plaatsing van het konijn (*oryctolagus cuniculus*) op tabel 1 van bijlage 1 van die regeling. Bezwaarschrift 2 richt zich tegen de plaatsing van de muntjaks (genus *muntaci*) en de spiesherten (genus *mazama*) op tabel 3. Bezwaarschrift 3 richt zich tegen het besluit van 27 mei 2015, waarbij de aanvraag van de PVH voor een beoordeling tot plaatsing op de huisdierenlijst van de grootoorspringmuis niet inhoudelijk in behandeling is genomen. Ze stelt voor om de bezwaarschriften één voor één te behandelen.

Mevrouw Philippi-Gho gaat hier mee akkoord. De indeling die ze zelf heeft gehanteerd in haar pleitnotitie behandelt eerst de muntjaks, daarna de spiesherten, vervolgens de grootoorspringmuis en als laatste het konijn.

Mevrouw De Mooij stemt ermee in om deze volgorde te hanteren. Ze is zelf niet bij het nemen van de bestreden besluiten betrokken geweest, en er zal tijdens de hoorzitting geen uitspraak worden gedaan over de bezwaarschriften. De beslissingen op de bezwaarschriften zullen te zijner tijd naar de gemachtigde worden toegestuurd.

Mevrouw Philippi-Gho vraagt welke termijn mevrouw De Mooij hiervoor in gedachten heeft.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat dit aan het einde van de hoorzitting besproken zal worden en geeft mevrouw Philippi-Gho het woord.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Mevrouw Philippi-Gho leest haar pleitnota voor. Het basisbeginsel dat centraal staat in de bezwaarschriften van de PVH is het Europese vrije verkeer van goederen tussen lidstaten. Een belemmering op het vrije verkeer van goederen is alleen toegestaan als de lidstaat bewijst dat het niet plaatsnemen van een diersoort op een lijst een inbreuk is op het welzijn van de soort. Dit bewijs moet per soort worden geleverd, moet reëel en gebaseerd op onderzoek zijn, en mag niet uitgaan van algemene beginselen. Ook moet worden aangetoond dat minder ingrijpende maatregelen onvoldoende zijn. Inmiddels is het duidelijk geworden dat deze vereisten niet door de Staatssecretaris aan de PEC noch de PAC bekend zijn gemaakt, met name niet het feit dat er aan de adviezen omtrent plaatsing op tabel 2 en 3 geen inschattingen en vooronderstellingen ten grondslag mogen liggen, laat staan principe-uitgangspunten, maar dat er steeds sprake moet zijn van duidelijk en wetenschappelijk onderbouwd bewijs dat de Nederlandse houderij een inbreuk vormt op het leven en de gezondheid van dieren of het dierenwelzijn. Gelet hierop heeft de PVH bij brief van 4 juni 2015 aan de staatssecretaris aangegeven dat het noodzakelijk is de reeds uitgevoerde beoordelingen te herzien omdat haar PEC-leden niet van de eisen op de hoogte waren.

Sinds 1 april 2015 staat een aantal muntjaksoorten op tabel 3 van bijlage 2 van de Regeling houders van dieren, waarmee het verboden wordt om deze te bezitten. Bij de beoordeling die hieraan ten grondslag lag is echter niet goed getoetst. De beoordeling is bijna helemaal gebaseerd op de *muntiacus reveesi*, terwijl deze soort niet op de positieflijst is gezet. De beoordeling heeft plaatsgevonden op basis van een andere soort. Bovendien gingen de gebruikte onderzoeken over het gedrag van dieren in het wild, niet over dieren die worden gehouden zoals dat in Nederland gebeurt. Het oordeel dat muntjaks niet gehouden mogen worden omdat ze te snel last hebben van stress en dat ze zichzelf verwonden als ze worden gevangen is grotendeels gebaseerd op bronmateriaal over opgejaagde wilde muntjaks, in plaats van muntjaks in gevangenschap, die heel ander gedrag vertonen en heel anders worden gevangen. Ook informatie over verwondingen opgelopen door territoriaal gedrag zijn gebaseerd op onderzoek naar muntjaks in het wild. De PVH heeft zelf onderzoek uitgevoerd bij dierentuinen en muntjakhouders waaruit blijkt dat er geen sprake is van overmatige stress, verwondingen bij het vangen of verwondingen door territoriaal gedrag. Ook het risico op vitamine E-gebrek bij muntjaks is gebaseerd op niet-relevant onderzoek. Het houden van muntjaks is in Nederlandse dierentuinen zonder probleem toegestaan. Uit het arrest Reinheitsgebot blijkt dat het niet is toegestaan om een product (of een soort) in het ene geval wel toe te staan en in het andere niet. De PVH verzet zich tegen de plaatsing van muntjaks op tabel 3, maar wil wel dat alle dieren in Nederland op een hoog welzijnsniveau worden gehouden. Voor het welzijn van muntjaks zijn twee elementen essentieel: positieve socialisatie met mensen en voldoende ruimte. Deze elementen zijn aanwezig in de Nederlandse houderij, en de muntjaks vertonen op alle fronten gezond gedrag. De staatssecretaris heeft dus onvoldoende aangetoond dat het houden van muntjaks een gevaar is voor hun welzijn, en om die reden dienen de soorten van tabel 3 te worden verwijderd.

De heer Eyma heeft het grootste gedeelte van het onderzoek naar de houderij van muntjaks in Nederland uitgevoerd. Hij vermoedt dat hij hiervoor alle muntjaks die in Nederland worden gehouden heeft bestudeerd. De heer Eyma geeft aan dat het om ongeveer twintig muntjaks gaat, wat ook aantoont dat het een diersoort is die in Nederland alleen door specialisten wordt gehouden. Op basis van de informatie die de staatssecretaris aanleverde vermoedde hij dat de muntjaks gestreste en agressieve dieren zouden zijn, maar dit bleek niet waar te zijn. De muntjaks waren bijzonder gesocialiseerd met elkaar en met mensen. Er zijn wel eens schijngevechten tussen bokken, maar deze leidden nooit tot verwondingen. Ze vertonen weliswaar vluchtgedrag, maar dat is natuurlijk gedrag dat niet tot stress leidt. De verzorgers waarmee hij sprak gaven allemaal aan dat het houden van muntjaks geen inbreuk is op het welzijn van de dieren. De muntjaks slapen in verblijven met maar één ingang. Dit is ongebruikelijk voor een vluchtdier, en geeft aan dat ze zich veilig voelen in hun verblijven. De onderzoeken die worden aangehaald in het beoordelingsformulier schetsen een heel ander beeld van de muntjak en zijn niet gebaseerd op de Nederlandse situatie. Als voorbeeld geeft hij een onderzoek uit de Tokyo Zoo, waar op basis van een groep muntjaks die veel te weinig ruimte hadden wordt geconcludeerd dat ze territoriaal en agressief zijn. Muntjaks die op een correcte manier worden gehouden vertonen dit gedrag totaal niet. Hij concludeert dat er op basis van zijn onderzoek geen enkele reden te bedenken is waarom muntjaks op tabel 3 zouden moeten staan.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat als het onderzoek had aangetoond dat de muntjaks zouden lijden in houderijen, de PVH zich niet had verzet tegen de plaatsing op tabel 3.

De heer Eyma geeft aan dat hij geen persoonlijk belang heeft bij het al dan niet plaatsen van muntjaks op de lijst, maar zich enkel verzet tegen de methodiek die is gebruikt om deze beslissing te verantwoorden.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat de systematiek van de lijsten kansen biedt, zolang de staatssecretaris zich houdt aan de bepalingen van het Europese Hof. De situatie die nodig is om het welzijn van muntjaks te garanderen kan eenvoudig met houderijvoorschriften worden geregeld. Het meest logische zou zijn om muntjaks op tabel 2 te plaatsen.

Ook bij de spiesherten (*mazama*) voldoet de beoordeling niet aan de eisen. Ten eerste heeft het merendeel van het onderzoek geen betrekking op de onafhankelijke soorten of het genus *mazama*, maar op grazers en herten in het algemeen. Dit is in strijd met het criterium dat iedere soort individueel beoordeeld moet worden. Bovendien staan er meerdere herten en grazers op tabel 1, en kunnen uit dergelijk onderzoek dus geen directe conclusies worden getrokken over de plaatsing van een individuele soort. Ten tweede worden, net als bij de muntjaks, gegevens over dieren in het wild onverkort van toepassing geacht op gehouden dieren, terwijl dit simpelweg niet een-op-een vergeleken kan worden. Uit het Knoflookcapsule-arrest blijkt dat een algemene inschatting van risico's van een product niet genoeg is om een belemmering op het vrije verkeer van goederen te rechtvaardigen.

Net als bij de muntjaks heeft een representatief onderzoek naar het gedrag van dieren in houderijen niet plaatsgevonden. Aan het meest relevante onderzoek dat is gebruikt in de beoordeling worden ten onrechte conclusies getrokken over chronische stress bij *mazamas*.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

De heer Eyma voegt toe dat gebruik van de term "aantasting van welzijn" nooit kan worden ontleend aan een vangmoment, omdat deze term verwijst naar aantasting op een langere duur.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat er in het onderzoek van Decima niet wordt gesproken over serieuze gevechten tussen dieren, maar dat dit onderzoek in het excerpt wel wordt aangehaald om aan te tonen dat de dieren met elkaar vechten. Net als bij de muntjaks wordt de term "agressive behaviour" enkel geïnterpreteerd als vechten, terwijl dit een veel groter scala gedragingen beschrijft. Over de *mazama americana* en de *mazama gouazoubira* wordt beweerd dat deze niet te houden zijn omdat het nachtdieren zijn. Dit is echter onvoldoende bewijs: op tabel 1 staan meerdere nachtdieren, en verschillende nachtelijke soorten, zoals katten en gerbils, die zonder problemen als huisdieren worden gehouden. Net als bij de muntjaks wordt er over de *mazama* gesteld dat er groot risico op stress en verwondingen is bij het vangen, maar dit is alleen gebaseerd op algemeen onderzoek bij hertachtigen. Bovendien is dit niet representatief voor dieren in Nederlandse houderijen. Alle opmerkingen over problemen zijn onvoldoende onderbouwd en worden niet gesteund door de praktijk. Om al deze redenen moet de diersoort van tabel 3 worden verwijderd.

Mevrouw De Mooij vraagt of dit betekent dat de *mazamas* op tabel 2 moeten worden geplaatst.

Mevrouw Philippi-Gho bevestigt dit. De PVH is voorstander van duidelijke criteria over het welzijn van dieren die tegelijk mensen de vrijheid geven om de dieren op verantwoorde wijze te houden. Een duidelijk houderijvoorschrift is bovendien makkelijker te handhaven.

De PVH heeft de staatssecretaris gevraagd om de plaatsing van de grootoorspringmuis op de positieflijst te heroverwegen, en heeft hiervoor alle beschikbare documenten overgelegd. Toch heeft de staatssecretaris deze aanvraag niet in behandeling genomen, omdat de PVH niet heeft aangetoond dat de soort in Nederland wordt gehouden of gehouden zou kunnen worden. Volgens de standaard van het Europese Recht is het echter de lidstaat zelf die moet bewijzen dat een diersoort niet gehouden mag worden. Uit het Arrest-Bellon blijkt dat de aanvrager geen bewijzen hoeft te overleggen: de lidstaat zelf dient het onderzoek uit te voeren, en het negeren van de aanvraag is niet toegestaan. De keuze om de aanvraag niet in behandeling te nemen is direct in strijd met artikelen 34 en 36 van het verdrag betreffende de werking van de EU. Bovendien is het eisen dat een aanvrager het bewijs levert dat een diersoort gehouden zal worden een verboden maatregel volgens artikel 36. Het doel van het vrije verkeer van goederen is juist de mogelijkheid creëren dat een diersoort ingevoerd kan worden in een lidstaat. Ook hoeft de aanvrager geen belang aan te tonen bij een aanvraag; de lidstaat is degene die het vrije verkeer belemmert, en de bewijslast ligt bij haar.

De enige reden dat een aanvraag kan worden afgewezen is als de lidstaat kan aantonen dat het toestaan van de soort een bedreiging is voor het welzijn van die soort. De aanvraag had dus wel in behandeling moeten worden genomen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

De situatie rondom het konijn is heel anders. Volgens de staatssecretaris kan deze soort zonder specialistische kennis worden gehouden, omdat het een productiedier en een gedomesticeerd dier is. Daarom is het zonder enige toetsing op tabel 1 van bijlage 1 geplaatst. Deze soort ondervindt echter ernstige en wijdverspreide welzijnsproblemen, die ook in meerdere onderzoeken aan de staatssecretaris bekend zijn gemaakt. Deze onderzoeken worden zonder verantwoording genegeerd, terwijl het hier juist wel gaat om representatief onderzoek naar dieren in de Nederlandse houderij.

Dat deze onderzoeken worden genegeerd kan niet worden gerechtvaardigd omdat het gaat om gedomesticeerde dieren, hetgeen in de beschrijving van de onderzoekssystematiek al is vastgesteld. Hierin staat immers wat onder domesticatie wordt verstaan. In een onderzoek naar 900 dieren in houdertijen, wordt gesteld dat domesticatie vereist dat een soort zich uiteindelijk aanpast aan mensen en de houdertijomgeving. Iedere diersoort moet worden getoetst aan de criteria van artikel 1.4, maar voor productiedieren als het konijn heeft deze toetsing niet plaatsgevonden. Dit ondanks recent onderzoek waaruit blijkt dat de omstandigheden in Nederlandse houdertijen dermate slecht zijn dat stelselmatig niet wordt voldaan aan de voorwaarden van artikel 1.4. De gemiddelde leeftijd van een gezelschapskonijn in Nederland is 3 jaar, terwijl een konijn 10 jaar oud kan worden.

Ze wijst op de discrepantie tussen de manier waarop de situaties van muntjaks en die van konijnen zijn beoordeeld. Alle door haar genoemde feiten worden bevestigd door het "Eindrapport inventarisatie van welzijnsproblemen binnen de sector bijzondere dieren", uitgevoerd in opdracht van de staatssecretaris. Hieruit blijkt dat het konijn de soort is met de meeste welzijnsproblemen in de Nederlandse houderij. Iedere toetsing aan de criteria van artikel 1.4 leidt tot de conclusie dat konijnen op grote schaal ernstige welzijnsproblemen ondervinden. Ze benadrukt dat als de situatie van het konijn blind zou zijn getoetst aan de voorgenoemde criteria, de soort direct op tabel 3 zou worden geplaatst. De PVH bepleit dat het dier minstens op tabel 2 geplaatst moet worden. Ze introduceert de heer Van der Kolk, die zal vertellen over de situatie van konijnen in Nederland.

De heer Van der Kolk is dierenarts en bijzonder expert op het gebied van konijnen. Ook doceert hij over konijnengeneeskunde. De konijnen die hij in zijn praktijk ziet zijn van mensen die bijzonder goed voor hun dieren zorgen, waardoor de dieren tot wel 14 jaar oud kunnen worden. Daarnaast doet hij eerste-lijnwerk, waarbij hij mensen ontvangt die voor de eerste keer met een konijn aankomen. Hij geeft een voorbeeld uit de praktijk waarbij de eigenaar in verband met de hoge onderzoekskosten liever het konijn wil laten inslapen. Dit in tegenstelling tot hun kat waar ze honderden euro's aan uitgeven als hij ziek is. De echte kwestie is dat het konijn geen emotionele waarde heeft voor de eigenaar, die het konijn alleen koopt voor haar kind, in de hoop haar verantwoordelijkheidsgevoel bij te brengen. Dit kind is echter onbekwaam als het gaat om de noodzakelijke verzorging, en verliest al snel de belangstelling.

Een aantal oorzaken van deze problematiek zit in het konijn zelf. Stress, voeding en pijn zorgen ervoor dat bij veel konijnen het maag-darmkanaal stil komt te liggen. Dit leidt tot gasophopingen, waardoor de ingewanden worden opgerekt, wat nog meer pijn veroorzaakt. Hierdoor stoppen konijnen met eten, wat tot hun dood kan leiden.

Een dierenarts moet daarom altijd het darmkanaal van een konijn bekijken. Door het fokken hebben veel konijnen scheve tanden en kiezen die het verhemelte in kunnen groeien als het dier stopt met eten. Daarom is de narcose en een röntgenfoto noodzakelijk bij een onderzoek. Dit kost echter wel geld (een konijn is als huisdier duurder dan een hond of kat). Na de foto volgt meestal ook nog een prijzige behandeling. Eigenaren zijn niet bereid om dit te betalen, wat leidt tot grootschalige zorgonthouding. In een aantal gevallen helpt voorlichting, maar veel eigenaren druipten simpelweg af.

Hij geeft een zeer recent voorbeeld van een dierenpeciaalzaak bij hem in de buurt, die is gestopt met de verkoop.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat dit een aantal zaken duidelijk maakt. Ten eerste dat het niet toetsen van dieren omdat ze gedomesticeerd zijn misplaatst is, en ten tweede dat alle elementen waarom de muntjak en de *mazama* (ten onrechte) op tabel 3 zijn geplaatst in veel grotere getale aanwezig zijn bij konijnen. Als de positieflijst geloofwaardigheid wil behouden dient het konijn minstens op tabel 2 te worden geplaatst. De staatssecretaris had dit kunnen weten, aangezien alle genoemde rapporten in haar opdracht zijn gemaakt. Het beeld dat de heer Van der Kolk schetst is het algemeen heersende beeld rondom het welzijn van konijnen. Vergeleken met de excessen die (ten onrechte) worden geciteerd over de opvang van muntjaks zijn de hiervoor beschreven omstandigheden juist standaard bij de opvang van konijnen in Nederland.

Concluderend heeft de staatssecretaris zich niet gehouden aan de voorwaarden van het Europese Hof. De beoordeling van dieren die wel op de positieflijst zijn geplaatst berust op onrepresentatief en incorrect wetenschappelijk onderzoek, terwijl representatief onderzoek over de staat van het konijn juist niet tot plaatsing op tabel 2 heeft geleid, en niet eens is beoordeeld. Dit is in strijd met het beginsel van gelijke behandeling, aangezien is aangetoond dat domesticatie onvoldoende grond is om een diersoort niet te beoordelen. Het neerleggen van de bewijslast bij een aanvrager die een soort op de positieflijst wil laten plaatsen is direct in strijd met artikel 34 van het verdrag betreffende de werking van de EU.

Mevrouw De Mooij bedankt mevrouw Philippi-Gho en de deskundigen voor hun betoog. Ze vraagt of de PVH ook zou bepleiten om het konijn op tabel 3 te plaatsen, wat het een verboden diersoort zou maken.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat dit onhaalbaar en onwenselijk is, omdat dit een grotere maatregel is dan noodzakelijk. Met een aantal heldere houderijvoorschriften is het welzijnsniveau al significant op te krikken. Met vijf of zes eisen is af te dwingen dat een grote groep mensen geen konijnen meer gaat houden, of het correct gaat doen.

De heer Van der Kolk geeft aan dat regelgeving enorm zou helpen.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat die regelgeving al bestaat.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat dit dus niet het geval is.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat dierenmishandeling al verboden is.

De heer Van der Kolk geeft aan dat zorgonthouding al een misdrijf is, maar dat er in het geval van konijnen meer wetgeving nodig is.

Mevrouw Philippi-Gho wijst nogmaals op de discrepantie tussen de plaatsing van de niet-stressgevoelige muntjak op tabel 3 en het extreem stressgevoelige konijn op tabel 1. Hiervoor is nieuwe wetgeving nodig. Rechters zijn dermate slecht geïnformeerd dat ze niet kunnen inschatten of een konijn slecht wordt behandeld. De heer Van der Kolk vraagt of mevrouw De Mooij bekend was met wat hij vertelde.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat ze inmiddels al wat beter geïnformeerd is, maar dat ze begrijpt welke cultuur er heerst. Konijnen zijn erg knuffelbaar, maar mensen onderschatten in het algemeen hoeveel zorg een dier nodig heeft.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat het vreselijk moeilijk is om kwesties van dierenwelzijn afdgedwongen te krijgen voor de rechter, en dat handhavers hiervoor meetbare welzijnscriteria nodig hebben. Als het konijn niet op tabel 2 gezet wordt kunnen de eerder genoemde excessen niet bestreden worden.

De heer Van der Kolk verbetert haar: wat hij beschreef waren geen excessen, maar de gebruikelijke gang van zaken. Hij maakt ook honden en katten mee die zorg wordt onthouden, maar niet op zo'n grote schaal.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat er op een eerder moment al contact is geweest tussen RVO en de Stichting PVH, en vraagt of mevrouw Philippi-Gho hierbij betrokken is geweest.

Mevrouw Philippi-Gho bevestigt dit.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat er op een later moment nog wordt gezien, ook met betrekking tot konijnen, of er houderijvoorschriften aangewezen zijn. Ze vraagt hoe ze het huidige bezwaarschrift moet zien in de context van die latere bespreking.

Mevrouw Philippi-Gho antwoordt hier niets van af te weten. Er is overleg geweest, maar ze weet niet wat daar verder nog op volgt. Daarbij komt dat de PVH bevoegd is om bezwaar te maken tegen het konijn in tabel 1.

Mevrouw De Mooij vraagt of ze het bezwaarschrift kan zien als een aanbeveling, aangezien RVO nog gaat kijken naar de classificatie van productiedieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Mevrouw Philippi-Gho raadt aan om dit zeker te doen voor andere productiedieren, maar geeft aan dat uit haar bezwaarschrift duidelijk blijkt dat het onhoudbaar is om het konijn in tabel 1 te zetten, en dat ze dit graag ziet veranderen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Mevrouw De Mooij geeft aan dat er nog geen houderijvoorschriften voor bestaan.

Mevrouw Philippi-Gho zegt dat dit inmiddels wel had moeten gebeuren. Wat betreft de invulling van de houderijvoorschriften is de PVH bereid om medewerking te verlenen.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat dit voor een later moment geldt. Er zijn nog geen houderijvoorschriften, dus of een dier op tabel 1 of tabel 2 staat maakt momenteel feitelijk geen verschil.

Mevrouw Philippi-Gho is het hier niet mee eens.

De heer Eyma stelt dat de plaatsing op een tabel wel aangeeft dat een dier is beoordeeld volgens bepaalde criteria.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat wat betreft het konijn het momenteel nog geen praktische consequentie heeft als het op een andere tabel wordt gezet, aangezien er nog geen houderijvoorschriften gelden.

Mevrouw Philippi-Gho merkt op dat dit alleen komt omdat het ministerie te laat is, aangezien de houderijvoorschriften er al in juni hadden moeten zijn.

Mevrouw De Mooij vraagt zich af wat het verschil zou zijn als de gegevens uit het bezwaarschrift worden gebruikt om de casus van het konijn nog eens te bekijken, en dit eventueel leidt tot een overplaatsing.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat de PVH van mevrouw De Mooij vraagt om binnen een zo kort mogelijke termijn het konijn op tabel 2 te plaatsen, en indien ze daar niet toe overgaat, er een beroep zal worden aangespannen bij de rechter.

Mevrouw De Mooij bemerkt enige boosheid bij mevrouw Philippi-Gho.

Mevrouw Philippi-Gho voelt zich aangevallen in haar bestuursrechtelijke en Europese rechten. De systematiek is dat in tabel 1 diersoorten staan die zonder specialistische kennis gehouden kunnen worden, in tabel 2 soorten die niet zonder specialistische kennis kunnen worden gehouden, maar waarbij een houderijvoorschrift voldoende is om het welzijnsniveau te garanderen, en in tabel 3 soorten waarvoor individuele toetsing nodig is. De criteria hiervoor zijn vastgesteld in artikel 1.4. Het verschil van inzicht zit enerzijds in welke dieren getoetst moeten worden, en anderzijds in hoe er getoetst moet worden. In haar bezwaarschrift geeft ze aan dat het konijn volgens deze regels in tabel 2 dient te staan, en dat als het ministerie hier niet toe overgaat, ze beroep indient bij de rechter. Ze begrijpt niet wat mevrouw De Mooij haar vraagt. Ze is al geschonden in haar Europese recht, en nu tornt mevrouw De Mooij ook aan haar bestuursrecht. Ze verzoekt mevrouw De Mooij om dit niet te doen.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat haar intenties alleen gericht zijn op het feit dat de casus omtrent het konijn nogmaals bekeken gaat worden. Er zal eerst worden gekeken naar zoogdieren op de positieflijst, en daarna naar het konijn.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat de termijn waarbinnen een besluit moet worden genomen vastgesteld is.

Mevrouw De Mooij vindt die discussie nu niet relevant. Mevrouw Philippi-Gho heeft drie heldere bezwaarschriften ingediend, en die zullen in ieder geval behandeld worden.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat het eerdere overleg zo abrupt is afgebroken dat ze er niet op kan vertrouwen.

Mevrouw De Mooij stelt dat van deze hoorzitting audio-opnames zijn gemaakt, en dat ze niet begrijpt waarom mevrouw Philippi-Gho hier niet op kan vertrouwen.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat ze haar termijn op beroep verliest als ze het verdere overleg afwacht.

Mevrouw De Mooij snapt niet precies wat ze hier mee bedoelt, aangezien de termijn van beroep pas ingaat als er een beslissing op de bezwaarschriften is genomen.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat ze er van uitgaat dat de uitspraak op het bezwaar tijdig binnenkomt.

Mevrouw De Mooij merkt op dat ze wat tijd nodig heeft voor het maken van een weloverwogen beslissing. Daarom is er ook een hoorzitting georganiseerd. Om deze reden is ze ook enigszins verbaasd over de ingebrekestelling die mevrouw Philippi-Gho haar heeft opgestuurd, omdat ze nog in gesprek waren over het vaststellen van een definitieve datum voor de hoorzitting.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat dit dermate lang duurde dat ze dat een noodzakelijke maatregel vond. Als ze dat niet zou doen verliest ze de mogelijkheid om dingen binnen een bepaalde termijn te vergen van het ministerie.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat mevrouw Philippi-Gho formeel in haar recht staat, maar dat ze op dat moment nog in de fase zaten om in overleg een definitieve datum voor de hoorzitting vast te stellen. De intentie was om de hoorzitting te plannen in juni, maar door de verschillende agenda's van een ieder is het uiteindelijk 22 juli geworden.

Mevrouw Philippi-Gho geeft toe dat mevrouw De Mooij maar een paar dagen buiten de termijn zit, maar dat ze bekend is met het ministerie en weet hoe lang zaken kunnen duren als je als bezwaarde niet de instrumenten gebruikt die je tot je beschikking hebt. Blijkbaar was de ingebrekestelling noodzakelijk om een datum te krijgen.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat mevrouw Philippi-Gho wist dat zij nog bezig was een datum te plannen. Het bevreemd haar dat ze direct een ingebrekestelling kreeg toegestuurd toen het haar een week niet lukte om een datum te sturen.

Afdeling Juridische Zaken

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat dit simpelweg het bestuursrecht is.

Datum

18 augustus 2015

Mevrouw De Mooij stelt dat de stichting PVH ook is vertegenwoordigd in de Plaatsing Expert Commissie (PEC), waarin gezamenlijk de excerpts en de argumentenkaarten van de verschillende diersoorten worden doorgesproken. Ze vraagt zich af hoe dat gegeven zich verhoudt tot het tweede bezwaarschrift.

Onze referentie

492-10784

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat de commissie onder grote tijdsdruk werkt en dat de leden zich niet bewust waren van de Europese wetgeving die ze heeft aangehaald. Ze hebben hun advies gebaseerd op de documenten die ze hebben gekregen, maar de toetsing in de praktijk heeft niet plaatsgevonden, omdat de leden niet wisten dat dit een vereiste was. Vandaar dat de PVH op 4 juni per brief heeft aangegeven dat de beoordeling moet worden herzien.

Mevrouw De Mooij vraagt waarom de PVH de gegevens die het nu voorlegt niet tijdens de beoordelingsprocedure heeft aangehaald.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat van de PEC verwacht werd dat ze werkten binnen een hun voorgelegd systeem, en dat het dus onmogelijk was om bijvoorbeeld een veldonderzoek in te stellen. De heer Bours heeft voorgesteld om een onderzoek in te stellen dat alle partijen tevreden zou stellen. Niet alle leden hadden echter de tijd en mogelijkheden om de Europese jurisprudentie door te spitten. De meeste leden hebben zich beroepen op het Andibel arrest, zonder te kijken naar de criteria. Het systeem van positieflijsten is welbekend in Nederland, maar de Europese eisen hieraan zijn nog niet bekend. Zodra dit duidelijk werd was het voor de commissie duidelijk dat de beoordeling onvoldoende was.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat dit haar vraag beantwoordt. Ze vraagt aan de andere leden of er nog vragen zijn. Deze zijn er niet. Ze vraagt of er van de kant van bezwaarde nog vragen zijn, maar deze zijn er ook niet. Al het ingebrachte zal worden meegenomen bij het maken van een beslissing op de bezwaarschriften. Ze stelt voor om binnen vier weken een beslissing te nemen op alle drie de bezwaarschriften, dus uiterlijk 19 augustus.

Mevrouw Philippi-Gho gaat hiermee akkoord, en vraagt of ze dit voornemen op schrift wil stellen.

Mevrouw De Mooij stemt hiermee in. Verder zegt ze toe dat er een verslag zal worden gemaakt van de hoorzitting, welk verslag zal worden meegezonden bij de beslissingen op de bezwaarschriften.

Mevrouw De Mooij herhaalt haar voornemen om binnen vier weken een beslissing te hebben.

Mevrouw Philippi-Gho herinnert haar eraan dat dit de dwangsom niet opheft.

Mevrouw De Mooij vraagt of de termijn van vier weken aanleiding is om de ingebrekestelling te laten vervallen.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat ze dit met haar cliënt moet overleggen.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat ze begrijpt dat mevrouw Philippi-Gho uit is op een snelle afhandeling, en dat ze daar zelf ook naar streeft. Als het doel van haar ingebrekestelling zo bereikt is, zou dat voldoende reden zijn om die terug te trekken?

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat ze het zal overleggen met haar cliënt.

Mevrouw De Mooij geeft aan dat behoudens omstandigheden er binnen vier weken een beslissing zal zijn.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat als dit voornemen op papier komt te staan, ze met haar cliënt zal overwegen of de ingebrekestelling kan worden ingetrokken.

Mevrouw De Mooij zegt dat de PHV binnen zes weken na de beslissing naar de rechter kan gaan om deze aan te vechten, mochten ze het er niet mee eens zijn.

Mevrouw Philippi-Gho geeft aan dat haar cliënt woonplaats in Nootdorp verkiest voor de beroepsinstantie. Dit scheelt reistijd in het geval er een beroep wordt aangespannen.

Niets meer aan de orde zijnde bedankt Mevrouw De Mooij de aanwezigen voor hun toelichting en sluit zij de hoorzitting.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784

Bijlage: Regelgeving

Artikel 7:3 van de Algemene wet bestuursrecht:

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

18 augustus 2015

Onze referentie

492-10784